

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi romai kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot a díjajkért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészév e 4 frt félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.

Ugy a Lap szellemi részét illető cikkek, mint az előfizetési pénzek a „Közmuvelodés“ szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

Kutassuk fel sz. Gellért ereklyéit!*)

Szent Gellért holtteste — a nagyobb legendának tanúsága szerint (Endlicher, Monumenta Arpadiana. St. Galii, 1849. pag. 230—234.) mindjárt a vértanuságát követő napon a pesti (kelenföldi) Boldogasszony-templomában temettetett el. Innen hét év múlva Csanádra vitetett és ott ugyancsak a bold. Szűz egyházába helyeztetett. Sz. László idejében az ünnepélyes canonizatio alkalmával a szent tetem régi sírjából kivétetett és új, diszes koporsóba tétetett. 1361-ben Erzsébet özvegy királyné a szent ereklyeket kétfelé választá, a kisebb csontokat t. i., nemkülönbén a szentnek ciliciumát, vezeklő ostorát és azon felöltőjét, melyet megöletése alkalmával viselt, egy általa emelt oltár alatt márványkoporsóba tette, a nagyobb csontokat pedig egy művészi készítményű igen drága ereklyetartóba záratta.

A kőszarkofág állítólag most is megvan, s nemrég Nemet-Csanádban ásották ki; (Henszlmann, Magyarország ő-keresztény műemlékeinek ismertetése. 40—41. l.) az ereklyetartó azonban, úgy látzik, meg a XV. században elpusztult vagy eltűnt, mert II. Ulászló neje, Anna királyné, († 1506.) Szent-Gellért csontjai számára egy új ezüst ereklyetartót készíttetett, mely azonban soha sem adatott át rendeltetésének. Hogy miért? biztosan nem tudjuk; de valószínűleg azért, mivel Sz.-Gellért testét, midőn az új ereklyetartóba helyezni akarták, már nem találtak azon helyen, hol rejteni vélték. Báró Burgio pápai követ legalább határozottan állítja, hogy 1526. ápril 14-én, tehát még a mohácsi vész előtt, már senki sem tudta, hogy Szt-Gellért teste hol van. Ugyancsak Burgio elbeszéléséből tudjuk, hogy az új ereklyetartó, mely mintegy 200 márkányi értéket képviselt, s a pesti ferenczrendűek által

kiknek őrizetére volt bízva, a Dózsa-lázadás alkalmával könnyebb elrejtetés végett feldarabolgatott, az ország szorult helyzetében pénzzé veretett és Tomory-nak segélyül küldetett. (Theiner, Mon. Hung. II. 767., és Monumenta Vaticana, Series II. tom. I. 365. „I frati Minori di Observantia hano un sepulchro di argento che fu fatto per il corpo di San Gerardo. Al tempo di la guerra di villani i frati per paura di non perdere quel sepulchro, lo fecere in pezi. Il corpo di San Gerardo non si trova, ne si sa dove sia. Per la necessitá di argenta have parso a la Maesta sua, che questo sepulchro si pigliasse. Io l'ho preso et ni fo battere moneta, et quel che riuscira, lo darro a Colocense. Piaccia a Sua Santitá essere contenta di far nu breve a frati Minori di Pesto, et liberarli di questo sepulchro; perché lo Capitulo di Zeghedino (t. i. a Szegeden tartózkodó csanádi káptalan) che dice dover essere il suo, non li dia molestia. Monsignor Campeggio sa questa cosa, como la va. L'argento serra appresso duacento marche; lo sepulchro lo fece fare la Regina morta, et non fu né dato né consecrato.“) Ezen ereklye-tartóról II. Lajos király a mondott szerzeteseknek 1526. jun. 21-én elismervényt állított ki. (Acta Sanctorum Ungariae. Tyrnaviae, 1744. II. pag. 235—237.) Miből némelyek azon téves következtetést vonták, hogy Szt Gellért ereklyéje még ekkor megvolt; holott a király csak ereklyetartóról (sepulchrum) nem pedig ereklyéről beszélt.

Azon feltűnő körülményből, hogy 1526-ban Magyarországon már senki sem tudta, hogy Szent-Gellért ereklyéi hova lettek: talán igazságtalanság nélkül vonhatjuk azon következtetést, hogy a velenceiek a XV. század folytán nem egészen egyenes uton jutottak azok birtokába. Mert ha ezen ereklyék csakugyan oly nyilvánosan vitettek volna hazánkba Velenczébe, mint azt az olasz történetírók állítják, (Moroni, Dizionario di Erudizione Storico-Ecclesiastica. Venezia 1844. vol. 29. pag. 80. verb. „Gerardo Sagredo.“ — „Il corpo di S. Gerardo fu sepolto in una chiesa ivi appresso e

*) Szerkesztőségünkhöz is beküldetvén ezen, előbb a „Religio“ f. évi 24. számában megjelent, közérdekű cikk, a szép eszme pártolása végett szívesen engedünk tért annak lapunkban. Szerk.

poscia trasportato a Chonad. In seguito essendo stato dichiarato martire del Papa, le sue reliquie furono rinchiusi in un' urna, sotto il regno di Ladislao; indi i veneziani le ottennero dal re d'Ungheria dopo molte istanze, e soleunemente trasportatele nella loro città, le deposero nella chiesa di s. Maria Assunta e S. Donato nell' isola di Murano.“ — V. ö. Bucelinus, Menologium Benedictinum ad 23. Febr.) akkor valaki csak tudta volna nálunk is, hogy Sz. Gellért csontjaival mi történt. Az is feltűnő, hogy a velenceiek szent polgártársuknak ereklyéit nem magában a városban, hanem a kissé félreeső Muranó szigetén Szt-Donát egyházában helyezik el, mintha rejteni akarnák a világ szeméi előtt, Mabillon, (Acta ss. Bened. tom. 8. pag. 550.) Cornelius (Flaminius Cornelius, Ecclesiae Torcellanae. Venetiis, 1749. part. II. pag. 71.) és mások Szt-Gellért ereklyéinek Muranóba szállítását 1400. tájára teszik.

Hogy mily alapon? bizonytalan. Annyi tény, hogy a XV. század vége felé már Muranóban voltak, mert Wion Sz.-Gellért életéhez irt megjegyzéseiben idéz egy 1470. körül irt munkát, melyben eme körülményről már említés tétetik. Ugyanő hivatkozik egy 1487-ben nyomtatott szentföldi utelírásra, mely szintén felemlíti a tényt. (Arnoldus Wion, Vita S. Gerardi Sagredo. Venetiis, 1597. Append. II. Attestationes pag. 5. et 9.)

Muranóból azután más egyházak is kaptak egyes részeket szentüök ereklyéiből. Így 1593-ban Grimani Antal torcellói püspök, kinek megyéjéhez Murano akkor tartozott, a benzéseknék Szt Györgyről címzett velencei zárdatemplomát (S. Giorgio Maggiore) ajándékozta meg néhány darab Gellért-ereklyével, a mint azt a következő okmány bizonyítja: „Illustr. et Reverend. Dominus Antonius Grimanus Episcopus Torcellanus Anno Domini Incarnationis millesimo quingentesimo nonagesimo tertio, die nona mensis Augusti, in Ecclesia parochiali S. Donati, quae in Murano prope Venetias sita est, constitutus. Praesentibus Domino Bernardo ejusdem Ecclesiae parochiano et aliis clericis cum superpelliceis, ut in talibus moris est, et luminibus accensis. Ad instantiam et petitionem Admodum Rev. Patris D. Michaëlis a Venetiis Abbatis et Monachorum Monasterii S. Georgii Majoris Venetiarum reliquias nonnullas S. Gerardi Episcopi et Martyris, et tertii ejusdem Monasterii abbatis, capsula plumbea inclusas, extrahi fecit easque praesentibus et testantibus infrascriptis gratiose et liberaliter eidem monasterio deportandas concessit et donavit, anno et die quibus supra. Ad cujus rei perpetuam memoriam et indubitatam fidem hoc praesens scriptum fieri et ejusdem illustrissimi et Reverendissimi Domini Episcopi et aliorum, qui praesentes fuerunt, subscriptionibus confirmari et solito dicti Monasterii sigillo muniri fecimus.“ (Flaminius Cornelius, Ecclesiae Venetae, Venetiis, 1749. vol. 8. pag. 86.)

Ugyanezen püspök a velencei Szentháromság-plébánia templomnak sz. Gellért csipőcsontját (coxa) ajándékozta. (Flaminius Cornelius, i. m. 4. köt. 356. l. Hol ezeket mondja: „Patritiae familiae Sagreda, quae olim vocabatur a Secretis et Celsa, Ecclesiam SS. Trinitatis collatis opibus erexerunt. Hoc asserit Sansovinus, cujus temporibus renovata fuit, ejusdemque consecrationis memoria ad diem 24. Junii peragitur. In ea asservatur Spina

e D. N. I. C. corona, et Sancti Mennae praeclarissimae Martyris Aegyptii manus; atque os coxae S. Gerardi Sagredi Cannadiensis Episcopi et Martyris, qui in hac eadem Paroecia (ut a nonnullis traditur) ortum habuit; quod quidem venerandum os ex ejusdem Sanctissimi Martyris corpore Muriani quiescente avulsum (intervenientibus Familiae Sagredae precibus) Ecclesiae SS. Trinitatis oblatum fuit ex munere Antonii Grimani Torcellani Episcopi, atque ibidem ad aram ejusdem Martyris titulo insignitam honorifice collocatum.) Végül Moroni tanúsága szerint a „S. Francesco alla Vigna“ nevű velencei templomban még 1844-ben megvolt sz. Gellértnek egy csontcsontja (femore), (Dizionario di Erudizione i. h. „Nella chiesa di S. Francesco alla Vigna evvi una cappella dedicata a San Gerardo Sagredo, ove si venera la reliquia del di lui femore: in questa chiesa la nobile famiglia Sagredo concorre ogni anno a celebrare la festa del suo santo congiunto, ch'è assegnata a 24. settembre.“) mely tehát minden valószínűség szerint még ma is ott őriztetik.

Ugyanezen templomban látható sz. Gellértnek fehér márványból készült szobra, melyet Cominelli Antal 1745-ben készített. (Paoietti, Il. Fiore di Venezia. Venezia 1837. vol. II. pag. 215. „Chiesa di S. Francesco della Vigna . . . Viene poscia la capella, che coperta tutta di bei marmi e condotta sotto la direzione di Tommaso Temanza é dedicata a S. Gerardo Sagredo. Antonio Cominelli fece la statua del Santo e quella superiore della Vergine, mentre Antonio Gai operava i due laterali depositi, l'uno al doge Nicolò l'altro al patriarca Alvise Sagredo.“ — V. ö. Meyers Reisebücher. Oberitalien von Dr. Th. Gsell-Fels. 1874. pag. 443. „S. Francesco della Vigna . . . Links dritte Capel; Grabmäler des Dogen Nicolò Sagredo und des patriarchen Alvise Sagredo mit Büsten; über dem Altare Statue des S. Gerardo Sagredo von A. Cominelli 1743.“ — Baedeker, Ober-Italien. 1882. pag. 255.)

Némelyek állítása szerint ezenkívül még Prágában és Bolognában is léteztek sz. Gellértnek ereklyéi. (Stilting, Acta SS. Septembr. tom. VI. pag. 722. erről ezeket mondja: „Pessina in Phosphoro Pragensi pag. 518. ad 24. Septembris ita habet: S. Gerardi episcopi et martyris duo notabiliter magna ossa ex Hungaria allata anno 1304 . . . Masinus in Bononia perlustrata ad 24. Sept. affirmat nonnullas S. Gerardi reliquias haberi Bononiae in Ecclesia Franciscanorum conventualium.“)

Távol van tőlem azt hinni, hogy mindeme helyeken ma is feltalálhatók szentüöknek ereklyéi; de csekély véleményem szerint a „S. Francesco della Vigna“ velencei egyház mindenestre megérdemelne, hogy alkalmas kutatás tárgyává tétessék. Először, mert az erre vonatkozó adataink a legújabb korból valók, s így a kutatás eredménye legkevesetebb; másodsor, mert itt, ha egyebet nem, sz. Gellért oltárát és szobrát mindenestre fölhaláljuk, melyeknek rajza az „Egyházművészeti Lapok“ olvasóit kétségkívül nagyon érdekelné. Ezen egyház egyébkint a sz. Ferencz-rehdeük tulajdonát képezi és Velence nevezetesebb templomai közé tartozik. Hogy mikor és miképp jutott sz. Gellért ereklyéjének birtokába, nem tudom. A többször említett Cornelius, bár tüzetesen leírja ezen egy-

házat, és sz. Gellért szobráról is megemlékezik: (i m. VIII. köt. 22. l.) egy szóval sem említi az ereklyét. Miből az látszik következni, hogy ez csak 1749. után került a „della Vigna“, egyházba, talán éppen a Szentháromság-egyházból; mi annál hihetőbb, mivel az olaszban a *coscia* és *femore* szavak jóformán egy jelentésűek. De meglehet az is, hogy Moroni az ereklyékre nézve összetévesztette a „S. Francesco“, egyházat a Szentháromság-templommal, s hogy még ma is ebben kell keresnünk sz. Gellért ereklyéjét. Egy kis utánjárással a dolog talán tisztába hozható volna. Azért ismétlem: keressük fel sz. Gellért ereklyéit! (Ajánljuk e szöveget a készülöben levő budavári és lipótvárosi monumentalis templomokra való tekintetből. Azokat a kegyeletnek ereklyékkel feldiszíteni lesz kötelessége. Figye meztetünk ezuttal Passaura, hol Gizela, sz. István nevének, maradványai nyugszanak. Nehány hét előtt olvastam egy bajor nyilatkozatot, melyből kitünik, hogy e nevezetes Árpád-kori ereklyéhez könnyen hozzá juthatunk.

A szerk.)

T Á R C Z A.

P. Vitus szellemi hagyatékaiából.

Közi: **P. Győrfi Fidéi.**

Sz moru bohózat, melyen
Karének kíséretiben
Kopott Flebilis
S Ványolt Laetitia
Valósággal egybekelnek.

Készült
Tündér-honban 50 sebes percz alatt.

Kiadatott
A jó kedv engedelmeiből
A szánakozás betüivel, az idén. *)

* * *

*) Persze nem tavaly; mert ámbár a szerepet már rég betanulták, de ifjabb korokban az öröm-guta agyonütésétől tartván, a menyegzőt életüknek izékire halasztották.

* * *

Az egész jelenés történik egy lantornás ablaku, füstös, szemetes kunyhóban, hol a butorozatot egy szapulókád, s ebben sós káposzta, egy mosószek, egy felakasztott rongyos fersing, s egy áy formához hasonló kapczadarabok, s valami marhabendő alaku vánkosok egészítik.

Dani bához:

Itt van a sör öreg ur!
A milyet nem látott Túr.
Szedje fel hát azokat
A sirbeli csontokat,
S álljon pókos lábára,
Jöjjön sör-lakomára;
Mert annak jól operál,
Ki már a sir szélén áll,
S belefulva bráhába
Áll a halál glédába.

Érti-e vén horkantó!
Hol a fagyú s koppantó?
Hogy segítsen a bajszán,
Ne fityegjen le kajszán,
Vagy pongvolán lejtőre,
Mint a lombos eb szőre.

Karének:

Félre hantsok, itt a halom,
Változik a láthatár,
Jó a persa nagy hatalom,
Sátéból van a batár,
Lópokróczal van bevonva
Arannyal tört bársonya,
Örjög e nagy öröm-zajtól
Toronya és Boronya.

* * *

Flebilis Leatitiához: (solo)

(Használd az arany idöket
Nem lesz mindig nyár,
Nézd el a himes mezöket,
Télen puszták már.)
Én szörnyüképen szánnálak,
Hogy ha szépséged
Miatt valaha látnálak
Zokogni téged.

Leatitia: (solo)

Elhasználtuk az idöket,
Oda már a nyár,
Nézd a barkót, nézd a bajuszt,
Minden szürke már.
Én örökre megátkoznam,
Hogy ha vénséged —
Miatt valaki megszánna,
Vén kutya téged.

Karének:

Angliának mit se hajtott
Szavára a franczia,
Hogy buknék meg hát tervében
A hatalmas Persia?
Tiltakozzék a parlament
A mint tetszik kedvire,
De Persia nem fog jutni
A rokonok kezére.
Néger, cserkesz meg eszkimók,
Veendik azt kezükre,
Addig tépik, míg elpusztul,
S bitangolják kedvükre.

Flebilis: (solo)

Kezet ide, kezet kisé,
Azon szelid kezeket,
Azokat a hátamra mért
Vén kalapács nyeleket.
De szived is add no ide,
Noha már csak porczogó,
Vén embernek az is jó már
A mi moslékba való.

Laetitia: (solo)

Szivem taplós vén legénye,
— Vagy akarám mondani —
Te vagy szívem völegénye
Te, te kopasz vén Dani!
Itt van kezem, mert te kéred,
Itt van csontos tenyerem,
Itt van öklöm, mely kitégláz
Mihelyt szived elnyerem.

Karének:

Üdv ti néktek boldog párok,
— Oh be ritka szerencse! —
Hogy az apja lagzijában
Magát fia jelentse;
És az anya menyegzőjén
Leánya is tánczoljon.
Vivle Roa! bár a világ
Vad homlokot ránczoljon.

* * *

Csak rajta a kenenczével,
Mert megfázik a vén pár,
Nem melegsik öntüzétől,
Kinek vére kihült már.
Ha kiben a vér-Vezuvnak
Kiégett vén krátere,
Ha az mégis házasodik,
A tébolyda embere.
Elhullott már mindegy szálíg
Rólatok a volt virág,
S mint gunykazaj tárgyairól
Csak azt mondja a világ:
Virág-hullta rózsafának
Annyi hasznát vehetjük,
Hogy tövises ága-bogát
Még a tűzre tehetjük.

Flebilis: (solo)

Puhi kisó! no hallja kend
A karének mit papol?
Rózsát, tüskét és kemenczét
Mindent egybe galagyl.

Laetitia: (solo)

Áhá! mikor menyegző van,
Ilyekre nem ügyelünk,
Ez életben a haszonért
Még többet is elnyelünk.

Akar:

Derék haszon, szép menyegző,
Hol nincs kenyér, nincsen só,
De van ám egy ördög-borda,
Szép menyasszony vén kisó.
Akár hogy van, akár mint van,
De azt mondja Persia:
A vén ember házassága
Flebilis laetitia.

Flebilis Laetitiához:

Ölelj-meg hát vén tündérem!
Hadd fagyjon meg minden vérem,
Irtóztató gratiam,
Szurkos körmü háрпиám!

Laetitia gyermekeihez:

Utczu fattyak! nagyra termett
Fületekkel hallátok,
A mit megölelésemkor
Mostan mondott apátok.

KISEBB KÖZLEMÉNY.

— **Vidéki level.** Főtisztelendő szerkesztő ur!
Kérem legyen szives következő soraimat becses lapja a
„Közmivelődsben“ kiadatni:

A folyton haladó idő, mely minden egyes évből a
kimagasló szellemek nagy tényeit szereti feljegyezni az
örökkévalóságnak itt e földön is, diadallal leng át a szép
kis Erdély felett is; melynek apostoli szellemű rom. kath.
főpásztora nagyméltóságú Lőnhárt Ferencz kegyelmes
püspökünk, szerető hivei iránt annyi atyai gondoskodást,
annyi lelkes honfi törekvést tanusított és szentelte meg
óriási alkotmányait halhatatlansággal. Valamint a már
boldog nyarat ért Piski, Radnót, Petrosén, Tövis, stb.
stb. úgy a még reményelt szép tavassza ölében lévő bo-
lyai rom. kath. hivek is sietnek hálaadó „Hymnus“-t
emelni az éghez kegyelmes főpásztorunk oly sok jótémé-
nyei felett, melyben csak most ujjolag részesíté a szállás
és háztartás nélkül maradt helybeli rom. kath. lelki atyánkat,
kinek egyetlen levelére ő nagyméltósága szállás és beren-
dezésre 200 o. é. az az kétszáz oszt. értékű forintot kül-
deni és évi fizetését 120 o. é. forinttal felemelni, kegyes-
kedett. Bizony hatalmas tények döntötték romba azon
ferde állítást: hogy a rom. kath. főpapság kezei „holt
kezek“ volnának. „Élő“- és atyailag gondoskodó kéz az,
mely a szegény e'feledett Bolyának is feltárta a boldog-
ság képét, s ápolja a hitbuzgó telkes hazafi hivek remény
virágát. Fogadja nagyméltóságod a nyilvánosság előtt is
hálás köszönetünket- és szentelye meg mindennapi torró
imáinkat, melyek nagyméltóságod hosszú életéért szállanak
Istenünkhöz.

A bolya-völgyi összes rom. kath. hivek nevében
Bolya 1886. szept. 25.

Bolyai Gáspárné, kadicfalvi Török Irma.

— **Nyilvános köszönet S. Szentivánból.** Özv.
Györfly Ivánné, szül. Jordáky Róza urasszony, kedves
emlékü férje nyomdokán haladva, a napokban 60 drb.
tankönyvet — franco — küldött hozzám, következő szép
levél kíséretében: „Alólírott, szülőföldem iránti hálás
emlékezésemnek némi kifejezéseül, másrésről emlékeül
annak is, hogy bold. férjem pályáját ugyancsak szentiván-
ban kezdte meg, ezennel idemellékelve küldök tiszt. ur
kezeihez 60 drb. Györfly-féle tankönyvet, azon kéréssel,
legyen szives azokat a sz. iváni iskola szegénysorsu tanulói
között ingyen szétosztani“.

Az ajándékozott könyveket természetesen a nem-
sokára bekövetkezendő népiskolai év elején fogom ki-

osztani; addig is azonban, úgy a szegény szülők és gyermekeik, mint a saját nevemben, (ki magam is a két utolsó évben ismétlődő iszapló áradások, jégverések és számtalan más súlyos terhek okozta szentiváni általános népszegénység szomorú részvényesse, tehetetlen szemlélője vagyok) a hálás elismerés és szeretetteljes megemlékezés szülte becses küldeményért ezerszeres „Istenfizessét“ mondom!

Isten kegyelme gyámolítsa a szegény, bánatos özvegyet, s szülőfaluja szegényeivel éreztetett ezen nemes tettében találja legédesebb vigaszát és boldogságát! Szepsi-Szentiván 1885. szeptember 16-án. Id. Tódor József, lelkész.

— **Vidéki levél.** Főtisztelendő Szerkesztő Ur! Bátor leszek Főtisztelendőséged szívességéből becses lapjában egy megható és nevezetes bucsu-ünnepélyről röviden megemlékezni.

A kaáli anyaegyházhoz tartozó maros-járai filialis hitközségben, a folyó szeptember hó 12-én lélekemelő ünnepély folyt le.

Már egy évtized óta van gyakorlatban, hogy főpásztori engedélyvel a hitközség bucsu-ünnepé decz. 8-ika helyett Mária drága nevenapján tartatik. Valamint az egész egyház, ép úgy ezen kicsiny hitközségre nézve is lelki tekintetben örvendetes és a hitélet szempontjából gazdagon gyümölcsöző volt ezen kedves nap.

A nagy kiterjedésű protestáns vidék nagyrészen protestáns községébe Maros-Járába a jelzett napon kora reggeltől, úgy katolikus, mint protestáns hívek nagy számban sereglettek, a kicsiny hitközségnek egy igen szép helyen fekvő, de igénytelen kinézésű, s már-már rombaduló kápolnához, hogy igazságot szomjazó lelküknek enyhülést nyerjenek. Az igaz, hogy a kápolna külsőleg igen gyarló színben tűnik fel: de a buzgó hívek, benn a kápolnában kívánták Istent szívből és lélekből imádni, Máriát, a kegyelem anyját dicsérni és tisztelni. Ennek folytán az Isten dicsőségét ohajtó lélek, e szerény kápolna falai között kellemes meglepetésben részesült; mert nsg. Baranyai Béla főgondnok ur buzgó közreműködése folytán, oly szépen, oly művészi izléssel volt diszítve az egész kápolna, s főképen az oltár, hogy az, mindenkire — kedves és vonzó benyomást gyakorolt. A diszesen ékesített kápolnában, a vérontás nélküli szent mise-áldozatot a szép számban jelenlévő kerületi papság segédlete mellett mltszs. Kovács Ferencz apát, ker. ügybuzgó főesperes ur mutatta be, ki, sok teendői mellett is fáradságot nem tekintve, készséggel megjelenik kerületében, közel és távolban, hogy az Ur dicsőségét buzdító hatású jeles szónoklatával előmozdítsa, s egyszersmind állásának tekintélyével, az ünnepély fényét emelje.

Valamint a jelen alkalommal M.-Járában, ép úgy aug. 8-án Iszlóban is, mint Úrszine változását követő vasárnap: mely napon a f. hitközség bucsu-ünnepét tartá, s mely alkalommal, ő méltósága nagyszámu hívek jelenlétében főpásztori engedélyvel benedicalta, a diszes új kápolnát és új orgonát, valóban missziószerű és eszmékben gazdag nagyhatású beszédet tartott; a mire a jelen volt szép számu hívek sokáig fognak kedvesen visszaemlékezni.

Maros-Járában a jelen alkalommal az egyházi szent beszédet az evangélium alapján Szentháromság buzgó

plébánosa nt. Szabó György ur tartotta, ki szépen kidolgozott beszédében megdönhetetlenül indokolta, hogy illő és igazságos Máriát tisztelnünk.

Örvendetes esemény gyanánt megemlítem azt is, miszerint szép idő lévén, nemcsak az ugynevezett szentföldi kath. hitközségekből, hanem Maros-Tordamegye több mint 25 községéből voltak buzgó hívek ez alkalommal összegyűlve. Maros-Vásárhely, Szász-Régen városokból szintén szép számmal jelentek meg. Még Budapestről is egy tekintélyes uri család igen kedves tagja jelenvolt a m.-járai bucsun.

A gyónók és áldozók száma a 120-at meghaladta.

A megható isteni tisztelet ünnepélyes lefolyása után a jeles Baranyai család vendégei valánk, hol özv. Baranyai Mihályné ő nagyságának és a főgondnok urnak szívességéből, az izléses és gazdag ebédet nagyon kedélyesen élveztük.

Valóban a jó Isten különös gondviselésének tulajdonítható az, hogy az egyháznak egy-egy szerény filialis községében, hol az ellenfél sokszor nagyobb számban van, úgy, hogy emberileg a kicsiny katolicizmus elenyészése jósoltatik, nemhogy kihalna a katolicizmus, hanem egy-egy jeles család áldozatkészsége folytán új életre kel.

Igy M.-Járában is a jeles Baranyai család az egyház erős oszlopának mondható, s nagy része van abban, hogy a katolicizmus Isten után szép haladásnak örvend.

Főképen 1880-tól kezdve fordultak elő szép számu megtérések; hisz nem számítva egyes megtérési eseteket, csakis azon éveket sorolom fel, melyekben nagyobb mérvű conversiók történtek; s ezekből méltán lehet a szép eredményt konstataálni. 1880-ban M.-Járában conversió folytán 34, 1885-ben 17 és 1886-ban 11 lélekkel gyarapodott a kath. hívek száma, mely ma 150 lélekből áll. Ha sikerülhet vala b. e. Fogarasy Mihály ő excziájának azon szép terve, hogy M.-Járában parochiát alapítson, akkor bizonyára a nagy prot. vidéken a katolicizmus még kedvezőbb helyzetben volna. Azonban, a jelenlegi nehéz viszonyok közt is bizunk a jó Istenben, ő szent felsége a benne bizókat nem hagyja el.

Isten áldása legyen mindnyájunkkal!

Marosi.

— **Vidéki levél.** A turi bucsu. Szeptember hó 19-én vasárnap tartott meg évi szokásos bucsunk Turban a vidéki hívek oly számával, a minőt még egyszer sem volt alkalmunk tapasztalni. A hívők e nagy számát, — mely az 1500-at is meghaladta — részint a kedvező időnek, de főként bucsunk jó hírvenének köszönhetjük; s ezuttal sem mulaszthatom el felemlíteni azt, mit a múlt évben a „Közművelődés“ egyik decemberi számában részletesen megírtam, hogy a turi bucsu jó hírnevét a dicső emlékezetű P. Vitus alapítá meg.

Már korán reggel el volt foglalva az egész templom előtti tér a bucsusok által, kik még szombaton este érkeztek Turba messze vidékről.

Különösen feltűnt a kolozsvári processió tagjainak nagy száma, kik között az uri osztályhoz is tartozó számos egyént lehetett látni; úgy látszik, nemcsak a földhöz ragadt nyomorultak, de még azok is belátják a bucsu

magasztos voltát, kik magukat a műveltebb elemekhez számítják.

Nagyon csodálkoztunk azon, hogy Tordáról ez évben nem jött processió; mindazonáltal számos tordait lehetett látni, kik iparkodtak „bucusi portekáiknak“ tuladni. Láttunk is több tordai pogácsát, mint tordai bucsut. Mint hallok, Tordáról azért nem jött processió, mivel a főesperes ur nem volt ott.

Legjobban meglepett bennünket a Györgyfalváról érkezet processió.

A györgyfalviak nem egy tömegben össze-vissza, hanem gyönyörű rendben, párosával, élükön P. Ferenczy Károly lelkész ur — és három gyönyörű zászlóval jöttek. Igazán öröm volt nézni az ünnepi ruhába öltözött ájtatos györgyfalviakat, kiknek buzgalma méltán megérdemli elismerésünket. A györgyfalviak e buzgalmat főleg P. Ferenczy Károly lelkész urnak lehet köszönni, ki nemcsak szóval, de tettel is megmutatta, hogy miként lehet a Mindenhatót szolgálni. Templomunk a szorongásig tele volt, úgy, hogy lelkészünk alig bírt a szószékhez jutni, mert még a szószék lépcsőit is elfoglalták a buzgó hívők. Az ájtatos hívők egy része a szent mise előtt meggyónt, s mise közben meg is aldozott. A misét P. Ferenczy Károly lelkész ur végezte.

Az ünnepi szónok maga P. Papp Kajetán ur h. lelkészünk volt, kinek lelkes és megható szónoklata nagy hatást keltett s nemcsak minket, hanem az idegen vallástelekezeti híveket is meglepte — kik szintén szép számmal jelentek meg — az a kiváló szellem, mely az egész beszédet átlengte.

Az érzelmetlenül és igazi vallási ihlettel elmondott szent beszéd alatt a hallgatók legnagyobb része könnyezett, s e hulló könnyek fényesen bizonyítják a szónoklat sikerét. A beszéd tárgya a szent kereszt felmagasztalása volt, melynek emlékére tartatik évenként a turi bucsu.

Igen természetes, hogy az ilyen alkalmakkor tartani szokott szeretetlakoma nálunk sem maradt el, mert ugyanis P. Papp Kajetán ur tisztelőit és jó barátait kitüntően megvendégelte.

A szokásos felköszöntők ezuttal sem maradtak el, mert hát mindnyájunknak jó kedvünk volt.

Én pedig e téren sem mulaszthatom el érdemes lelkészünknek kifejezni köszönetünket és elismerésünket azon sikerült beszédéért, melyt a bucsu alkalmával oly gyönyörűen előadott. — P. Papp Kajetán urat h. lelkészünket tartsa meg a jó Isten még számos éveken keresztül a mi körünkre a legjobb és legtartósabb egészségben.

Torda-Túr, 1886. szept. 24-én.

Schmidt Rezső áll. isk. tanító.

— **Viszonváltás** R. J. urnak a „Közművelődés“ folyó évi 37-ik számában adott válaszára.

Ön tisztelt uram, a „Közművelődés“ folyó évi 35-ik számában önhöz intézett nyílt kérdésemre adott válaszát oly hangból kezdi meg, hogy mintha arra az általam felvetett nyílt kérdést nem is tartaná érdemesnek. De azonnal megtelepedezik elkezdett válaszának első két sorában eldobott erős szándékaról és saját személye reputációjának állítólagos érdekéből kifolyólag neki kezd az ékesen szólás mesterségének és úgy jár vele, mint a gyöngytyuk: mi-

nél jobban kergetik, annál jobban kezd kerepelni. Én az ön által adott választ úgy tekintem, mint a záportól támadt zuhatagot, a mely követ, sarat és szemetet hömpölygetve rohan alá a nagy mélységbe. Hogy miért? Azt elmondom az alábbiakban.

Ön azon általam önhöz intézett nyílt kérdés lényegétől azzal igyekszik más utra terelni, félre vezetni a közvéleményt, hogy az önzés rut bélyegét erőlködik homlokomra sütni. (Ugy látszik, hogy az ön fönséges teoriájának nagyon megszokott praxisa az, hogy mások jelleme ellen gonosz merényleteket kövessen el a nyilvánosság terén. Tette ezt ön ellenem, de tette más ellen is. Mikor felém az önzés fekete szavával dobálózott; mikor annak, a kit életében először látott, először hallott beszélni, elmondott szavai és érzelmei őszintesége felől nyíltan merészkedett kételkedni.)

Ön úgy látszik második Talleyrand akor lenni, a ki azt mondá: „Adjatok nekem bárki leveléből csak öt sort, s ki olvasson belőle, hogy méltó a halálra még pedig a kereszt halálára“: Ön a helyett, hogy a főpásztori körut leírásában tanusított gyengesége fölött „mea culpa“ mondott volna, kiolvasta az általam fölvetett nyílt kérdés sorából, hogy én önző vagyok. No hiszen se baj édes tisztelendő ur! Mindenekelőtt kötelességemnek tartom a legnagyobb köszönet és hála szavaival adozni önnek azért, hogy legalább engem megkímélt és nem méltatott csengő dicséretének azon ékes szavaira, a melyekkel méltóztatott kitüntetni a korondi unitarius papot, Kádár urat, a kitől mégis, hogy magát nehogy nagyon elhiggyje, hogy püspök urunk ő nagyméltóságát oly ékes hangon tudta üdvözölni, azzal bucsuzott el, hogy: vajha elmondott szép szavai őszinték lettek volna.

Látja édes tisztelendő ur ön úgy látszik nagyon meg van elégedve saját édes magával, akkor, a midőn két sort nem tud írni a nélkül, hogy másnak jellemét meg ne említse és annak tisztasága iránt kérdőjelet ne állítson fel. (Pedig tudja meg azt ön, hogy ha szánalomra méltó az, a kinek jellemén az önzés és nem őszinteség utálatos szenyoltói vannak fölfödözve, de nem kevésbbé szánalomra méltó persona előttem addig uraságod, valameddig nyíltan bé nem bizonyítja felőlem azt, a mit állított: hogy önhöz intézett nyílt kérdésem nem önzetlen.)

De menjünk tovább; ön nem foghatja fel, hogy miért intéztem én önhöz azon kérdést, mikor ön személyesen elmondotta volt nekem azon indokait, melyek megakadályozták abban, hogy a főpásztori fényes körut leírását bevégezze. Igaz, hogy én folyó évi július 25-én személyesen megkérdeztem önt az irán, hogy a főpásztori körut leírását miért hagyta félbe épen a végén, az utolsó stációknál? Ön nekem azt mondá: Meguntam a mindennap ugyanazon sorban ismétlődő események leírását. Mikor én önnek ezen nyilatkozatát nem helyezeltem, sőt megróttam, azzal mentegetődzött, hogy: aztán felsőbb helyről javasoltattott, hogy hagyjak fel a főpásztori körut további leírásának folytatásával. Én, miután azt a felsőbb helyet nekem megnevezni vonakodott, ezen állításának valódisága iránt kételkedtem, mint kételkedem jelenleg is, és erre mondám önnek, hogy: „megrovom.“ Minthogy én önnek szóbeli válaszával megelégedve nem voltam,

az volt a motívum arra nézve, hogy én önt a nyilvánosság terén kérdeztem meg. Ön pedig adott válaszában fölföljajdul, mint a beteg, a kinek sajgó sebeit kötözik be. Aztán a fennebbieken nekem elmondottaktól eltérőleg azzal mentegeti magát, hogy családi ügyei másfelé parancsolták, hogy az utban meghütötte magát, hogy napokig betegen feküdt, s hogy az alatt a nevezetes események lesiklottak emlékezetének táblájáról.

Már most ne vegye nekem senki rossz néven, ha kijelentem, hogy nagyon gondolkozóba estem a fölött, hogy az általam fölvetett kérdésre kétszer kétféleképpen adott válasz közül melyiket tartsam igaznak és elfogadhatónak? Ha kétszer kétféleképp válaszol ugyanazon ügyre vonatkozólag, akkor egyszer elég, ha igazat mondott.

A felebaráti szeretetről adott szép leczkét becsülöm, azon megjegyzés mellett, hogy ha ön az erkölcsiség oly magas fokán érzi magát, hogy nekem a felebaráti szeretetről képes leczkét adni, akkor engedje megsugnom, hogy a felebaráti szeretetet a durvasággal ne vegyítse össze, mert azt találom mondani minden ön által képzelt kicsinységem daczára, hogy: „os ex abudantia cordis loquitur.“

Végre kijelentem, hogy én önhöz ez ügyben több kérdést nem teszek. S ha ön, a mi nagy dicséretére legyen mondvá megelégette a marakodást, és többet marakodni nem akar, én kijelentem, hogy az öntől kétszer, kétféleképpen kapott válasz tudomásul nem vétele mellett az ügyet önnel szemben egyszersmindenkorra nézve befejezettek tekintem lenni.*)

Lövéte, 1886. szept. 26.

Jakab Lajos.

I R O D A L O M.

Megjelent: „**A külföld szónokai.**“ Egyházszoneklati havi folyóirat. I. évf. 4 ik kötet. Szerkeszti és kiadja Ribényi Antal kispesten. Tartalma kilencz alkalmi szt. beszéd. Ára: egész évre 7 frt 20 kr, füzetenként 60 kr. káplánok, növendékpapok és szűkebb ellátásu lelkészek füzetét 50 krajczárjával kaphatják. Lelkészek 32 intentio vállalásával fizethetnek elő.

„**Havi közlöny**“ az elméleti és gyakorlati lelkipásztorság köréből. IX. évf. szeptemberi füzet. Szerkesztik: Tokody Ödön és Patzner István. Tartalma: XIII. Leo pápa apostoli körlevele Magyarország püspökeihez. — Egyházi s alapítványi pénztárak. — Az aggályoskodókkal való bánásmód. — Az egyház és természettudományok. — Néhány szó a kántor-böjtökről. — Személyzeti hírek. — Tárca. — Ára egész évre 4 frt, félévre 2 frt.

— „**Jézus szentséges szívének hírnöke**“. 1886. okt. füzet. szerkeszti s kiadja Tóth Mike Kalocsán. — Egész évi ára 1 frt 50 kr.

„**Szűz Mária virágos kertje**“. 1886. 10 szám (okt. füzet). Szerkeszti Tóth Mike Kalocsán. Egész évi ára 1 frt.

— „**Az igazság**.“ Vegyes tartalmu kath. tanügyi közlöny. I. évf. 2. szám. Szerkeszti P. Feliczián Gyergyó-

Ditrón. Ára egy évre 2 frt 50 kr. — Kivánjuk, hogy a sok dicséretre méltó buzgalom a részvétlenség kemény szirtjén hajótörést ne szenvedjen.

— „**Magyar családi lapok.**“ (Gondüzö.) III. évf. 1. szám. Szerkeszti és kiadja Székely Aladár Budapesten, (dob utca, 14) Tartalma; Az elátkozott család. Regény. — A magyar nő. Költemény. — Az utolsó álom. Rajz. — A szív vértanui. Regény. — Az első tiszteletdíj. — Halálbüntetések a középkorban. — Tárca. — A hétöl. — Ára: egész évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr.

— „**Materialismus, rationalismu: és a kereszténység.**“ A magy. kir. egyetem hittudományi kara által jutalmazott pályamű. Irta: dr. Karsch Lollion. III. kiadás. Kiállítása ezen 402 lapra terjedő, nagyon becses műnek fölötte csinos. Melegen ajánljuk olvasóink becses figyelmébe.

— „**Alkotmánytan.**“ Népiskolai növendékek használatára irta: Györfy J. Kiadja: Buzárovits Gusztáv Esztergomban. Ára 10 kr.

— „**Magyar háziasszonyok naptára**“ az 1887. évre. Szerkeszti Andre a „Magyar Hfiziasszony“ felelős szerkesztője. III. évfolyam. Második kiadás. Ára ezen csinos kiállításu naptárnak füzve 1 frt, köve 1 forint 50 krajczár.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Szives tádomásul.** Az alulirt által püspöki parancs és jóváhagyással kiadott jubileumi „Vezérkönyv“ még mindig kapható: 20 pld. 2 frt, 50 pld. 4 frt. 100 pld. 6 frt, 200 pld. 10 frt, vegy megfelelő intentiók elvállalása. Ez oly igen hasznosnak bizonyult füzetkét, tudva hogy a jubileumi körmenetek még sok helyt nem tartattak meg, ismételve különösen ajálom a ft. lelkészkedő papság, gymn. igazgató és hitelemző urak b. figyelmébe és pártfogásába.

„**Személyzeti.** Takó János papneveldei lelkiigazgató erde y egyház-megyei számvevőszéki jegyzőnek nevezetett ki. — Továbbá, habár, tőlünk nem függő körülmények miatt, egy kissé elkésve is, de őszinte örömmel hozzuk t. olvasóink tudomására, hogy Temesvári János erdély egyházmegyei áldozár, gy.-fehérvári gymn. tanár, a kolozsvári tud. egyetemenél a kívánt szigorlatokat summa cum laude állván ki f. évi szept. 9-én bölcsészettudorra avatott fel. Szívől gratulálunk. Ad multos annos!

— **A státusgyűlés hódolati felirata ő Szent-ségéhez.** Quoties ad ecclesiastico-publica et scholastica dioecesis Transsylvanae negotia pertractanda annue congregatos apostolica benedictione donare dignata est, sanctitas tua, eandem revera coelestium charismatum auspicio experti sumus. Hoc gratissimo animo recolentes Beatissimum Patrem enixe rogamus, velit rursum coadunatis, Apostolicæ Sedi inconcussa fidelitate adhaerentibus, hac quoque occasione apostolicam benedictionem, ceu tesseram benevolentiae, quam nuper paterno animo erga gentem Hungaram contestatus est, benigne impertire.

*) Mi is.

Kath. könyvkereskedés és egyházszeretek műintézete.

SZÜTS és TÁRSA

Budapest, IV. ker. Ferencziek bazára 16. sz.

Mindennemü **egyházi-szeretek, egyházszövetek, miseruhák, festmények, szobrok, zászlók, lobogók** stb.

Szent áldozási és bérmálási képek

Kitünően ajánljuk az iskolai zárvizsgák alkalomával elosztásra szánt imakönyvek, képeinket, s **ifjuági ajándékkönyveinket**. Ezek közül leginkább ajánlhatjuk a következő munkákat, a melyek mind tartalmuk, mind jutányos áruk tekintetében leginkább megfelelnek a gyermek-világnak:

Ifjusági könyvtár, írta Munkácsy Kálmán
Hóvirágok fiuk számára I. füzet 50 kr.

Ifjusági könyvtár, írta Rajkay Czeccilia.
Harmateseppek leányok számára II. füzet 50 kr.

Csicsáky, egy év Párisban, füzve 80 kr.
vászonkötésben 1 frt 60 kr.

Egyszerre megrendelt 6 példánynál egy tiszteletpéldánynyal szolgálunk.

Arjegyzékeket egyházi szerekről, könyvekről, képekről s olvasókról kívánatra **bérmentve** küldünk.

!! Előnyös keret!!

Minden rangú és állású személyek, kik a törvény által engedélyezett állam- és magán-sorsjegyek részlet-fizetés mellett eladásával (az 1883. évi XXXI. törv. czikk szerint) foglalkozni óhajtanak, igen előnyös feltételek mellett mindenhol felvételt

nek. Némi szorgalom esetében

tőke és kockázatmentes

(RISIKO)

nélkül havonta 100 egység 300 forint könnyen kapható.

Ajánlatok a jelen foglalkozás megnevezésével intézendők: a főtársos váltó-üzlet-társaság

ADLER és TÁRSÁ-hoz

Budapestben. (2—6)

Cristóf Ferencz-féle

Szobapadozat-fénymáz lak szagatlan és gyorsan szárad.

Prakikus sajátágánál fogva és egyszerű kezelés-módja miatt igen alkalmas a szobapadozatok befestésére és lakirozására. — Mindenki maga kezelheti. — A lakirozott szoba **ké 6 ra mulva** már használható. Különbféle színekben (fédő-festék) és szintelen is kapható (csak fényességet adva).

Próbák- és használati-utasi is kaphatni a raktárakban.
Vidéki rakára: Gyulafehérvárt. Idősb Misselbacher J. B.-nél

KINCSEM a 1 frt 11 sorsjegy 10 ft
Sorsjegy csak

Főnyeremény készpénzben

50.000 ft

10.000 ft, 5000 ft, 2000 ft, 4788 pénznyeremény.

A m. lovar-egyet sorsjegy-iroda: Bpest väczl-uteza 6.
Kincsem-sorsjegyek kaph. e lapkiadóhivatalában.

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TÓDOR JÓZSEF.
Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, Dr. SZUCHY BÉLA, STRAUBERT ÖDÖN, Dr. VERESS FERENCZ.

Nyomatott a piisp. lyc. nyomda gyorssajtóján Gyulafehérvárt.